

Ekonomické výsledky zemědělských podniků za rok 2017

Hodnocení výsledků zemědělských podniků v roce 2017 proběhlo na základě dat výběrového šetření FADN (Zemědělská účetní datová síť). V rámci tohoto šetření jsou každoročně zjišťovány příjmy zemědělských podniků v zemích EU a prováděny jejich ekonomické analýzy.

České zemědělství dosáhlo v roce 2017 jednoho z nejlepších hospodářských výsledků posledních let, avšak oproti předchozímu roku ekonomické výsledky víceméně stagnovaly. Ceny zemědělských výrobců sice vzrostly, nicméně kvůli častým výskytům abiotických poškození porostů způsobených nepříznivými klimatickými podmínkami (jarní mrazy na značné části území ČR, nadprůměrné teploty a nedostatek srážek nebo naopak lokální přivalové deště) došlo k poklesu výnosů většiny hlavních plodin (obilovin, olejnin i brambor). Celkové vynaložené náklady zůstaly v roce 2017 přibližně na stejné úrovni, hodnota provozních dotací a podpor přepočtená na hektar zemědělské půdy se meziročně mírně snížila, zatímco objem vyplacených investičních dotací vzrostl, což pozitivně ovlivnilo důchod ze zemědělské činnosti.

Produkce

Celková zemědělská produkce zůstala zhruba na stejné úrovni 37,1 tis. Kč/ha jako v předchozím roce (99,7 %), a to při snížení produkce rostlinné, mírném poklesu produkce ostatní a růstu živočišné výroby.

Rostlinná výroba jakožto nejvýznamnější část celkové zemědělské produkce se na souhrnné hodnotě produkce v roce 2017 podílela 54,6 %. Oproti předchozímu roku došlo k poklesu o 8,4 %. Produkce nejvýznamnějších komodit, což byly tradičně obiloviny a olejnin, se i přes nárůst cen meziročně snížila kvůli poklesu hektarových výnosů, a to u obilovin o 6,1 % na hodnotu 8,5 tis. Kč/ha a u olejnin dokonce o 10,8 % na 4,0 tis. Kč/ha. V roce 2017 činila produkce obilovin 42,0 % z celkové produkce RV, produkce olejnin pak 19,9 %. Produkce dalších významných komodit jako krmných plodin, cukrovky, brambor nebo zeleniny se oproti roku 2016 rovněž snížila.

Hodnota živočišné výroby v roce 2017 činila 32,6 % z hodnoty celkové zemědělské produkce. Oproti roku 2016 se zvýšila o 18,7 % na hodnotu 12,1 tis. Kč/ha. Došlo k mírnému nárůstu počtu kusů chovaného skotu i ke zvýšení cen hovězího masa. I když stavy dojníc zůstaly téměř na úrovni předchozího roku, produkce mléka se výrazně zvýšila díky nárůstu cen mléka (o zhruba 25 %) i užitkovosti (o zhruba 5 %). Díky nárůstu cen se rovněž zvýšila i produkce vepřového masa, a to i přes oslabení stavů prasat.

Náklady

Celkové náklady zůstaly v roce 2017 téměř na stejné úrovni jako v předchozím roce (99,6 %) a dosáhly hodnoty 43,6 tis. Kč/ha, ukazatel podílu nákladů na produkci bez

započtení mzdových nákladů se tedy meziročně taktéž příliš nezměnil, poklesl o 1,1 %. Náklady za celý výběrový soubor podniků (bez započtení mzdových nákladů) dosáhly 95,8 % celkové produkce.

Výrobní spotřeba sestávající z přímých nákladů a ostatních věcných nákladů se oproti předchozímu roku snížila o 2,1 % na hodnotu 27,8 tis. Kč/ha. Přímé náklady s hodnotou 17,1 tis. Kč/ha činily 61,4 % z výrobní spotřeby a ostatní věcné náklady ve výši 10,7 tis. Kč/ha zbývajících 38,6 %. Z nejvýznamnějších položek přímých nákladů nejvíce poklesla hnojiva nakupovaná (2,5 tis. Kč/ha), osiva nakupovaná (1,9 tis. Kč/ha) a specifické náklady ostatních výdělečných činností (2,2 tis. Kč/ha). Naopak nejvíce vzrostly náklady na krmiva vlastní (o 5,0 %) a ostatní přímé náklady živočišné výroby (o 7,8 %). Ostatní věcné náklady, tedy především náklady budov a strojů, energie a služby, zůstaly téměř na úrovni předchozího roku, nepatrně poklesly o 0,3 % na 10,7 tis. Kč/ha.

Další významnou položkou celkových nákladů jsou externí faktory, jejichž hodnota meziročně vzrostla o 3,8 % na 10,9 tis. Kč/ha. Podstatnou součástí externích faktorů jsou mzdové náklady, které s hodnotou 8,1 tis. Kč/ha tvořily 74,5 % jejich celkové hodnoty a meziročně se zvýšily o 4,4 %. Placená pracovní síla se vyskytuje především u podniků právnických osob, u nichž v roce 2017 dosáhly mzdové náklady hodnoty 10,7 tis. Kč/ha, placená práce podniků fyzických osob činila jen 15,0 % hodnoty podniků právnických osob. Hodnota mzdových nákladů přepočtených na placeného pracovníka v roce 2017 činila 422,58 tis. Kč/AWU. U podniků právnických osob dosáhly mzdové náklady na roční pracovní jednotku výše 432,26 tis. Kč/AWU, zatímco u podniků fyzických osob jen 308,03 tis. Kč/AWU, u těch však převládá práce neplacená.

Pachtovné za celý soubor podniků vzrostlo o 8,9 % na téměř 3 tis. Kč/ha s tím, že u podniků právnických osob byl nárůst větší (9,1 %) na 3,1 tis. Kč/ha než u podniků fyzických osob (3,0 %) na 2,1 tis. Kč/ha. Podíl připachtované půdy se meziročně téměř nezměnil. U podniků právnických osob, které obhospodařují převážně půdu pronajatou činil 82,1 % a u podniků fyzických osob 58,4 %.

Hodnota nákladových úroků poklesla o 5,8 % i přes nárůst úrokové sazby v roce 2017. Hodnota odpisů ve výši 4,9 tis. Kč/ha zůstala víceméně na stejné úrovni jako v roce 2016.

Pracovníci

Mírný úbytek pracovních sil pokračoval i v roce 2017, počet pracovníků v přepočtu na 100 ha zemědělské půdy meziročně poklesl o 3,6 %. Nicméně k poklesu došlo především u podniků právnických osob, zatímco u podniků fyzických osob zůstal počet pracovníků téměř nezměněn (99,4 %). Placená pracovní síla dosáhla 73,8 % celkového vstupu práce a u podniků právnických osob činila 99,6 % celkové pracovní síly. U podniků fyzických osob bylo naopak 81,9 % pracovního vstupu zastoupeno neplacenou pracovní silou.

Snížení pracovního vstupu a téměř nezměněná úroveň celkové zemědělské produkce vedly ke zvýšení hodnoty ukazatele celková zemědělská produkce přepočtená na pracovníka o

3,4 % na 1,43 mil. Kč/AWU. U podniků fyzických osob však došlo k mírnému poklesu vzhledem k tomu, že vstup pracovní síly meziročně stagnoval a celková produkce mírně poklesla.

Dotace a podpory

Největší podíl vyplácených finančních prostředků, které jsou určeny na dotace v zemědělství, tvoří přímé platby, které jsou vypláceny podle pravidel SZP. V roce 2017 došlo ke snížení jednotkových sazeb podpor v rámci přímých plateb, a to především díky posílení kurzu koruny ve sledovaném roce. Největší část přímých plateb představuje i nadále Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS), která dle metodiky standardního výstupu FADN zahrnuje také dotační tituly „Greening“ a „Mladý zemědělec“.

Přechodné vnitrostátní podpory tvoří doplňkové platby k Jednotné platbě na plochu a jsou plně hrazeny ze zdrojů ČR, z těch jsou hrazeny i národní dotace, které by měly přispívat k udržování výrobního potenciálu zemědělství. Další dotace a podpory jsou poskytovány v rámci Programu rozvoje venkova 2014–2020, jehož cílem je obnova, zachování a zlepšování ekosystémů, podpora konkurenceschopnosti a inovace zemědělských podniků.

Hodnota provozních dotací a podpor celkem sledovaná dle metodiky FADN se meziročně snížila o 3,3 % na 11,4 tis. Kč/ha, naopak hodnota dotací investičních meziročně vzrostla na necelých 0,6 tis. Kč/ha.

Průměrná částka provozních dotací a podpor v přepočtu na hektar byla v roce 2017 u podniků právnických osob zhruba o 2 tis. Kč/ha vyšší než u podniků fyzických osob a dosáhla hodnoty 12,0 tis. Kč/ha.

Jednotná platba na plochu se v roce 2017 na celkové hodnotě provozních podpor podílela 44,7 % a dosáhla hodnoty 5,1 tis. Kč/ha, oproti předchozímu roku se tedy snížila o 4,2 % a to mj. vlivem snížení sazeb.

Meziroční pokles hodnoty položky ostatní dotace na 3,1 tis. Kč byl způsoben především zrušením mimořádných podpor pro rok 2017 (Dočasná mimořádná podpora pro zemědělce v odvětví živočišné výroby, Mimořádná podpora na přizpůsobení pro producenty mléka a zemědělce v dalších odvětvích živočišné výroby). Tato položka je tvořena z přibližně 50 % podporami na obnovitelné zdroje energie, jejich výše se meziročně téměř nezměnila a činila 1,6 tis. Kč/ha. Dále jsou v ostatních dotacích zahrnuty dobrovolné podpory vázané na produkci a přechodné vnitrostátní podpory.

Environmentální dotace se oproti předchozímu roku zvýšily o 4,2 % a dosáhly částky 1,5 tis. Kč/ha, zatímco dotace na LFA zůstaly přibližně na stejné úrovni. Dotace na výrobní spotřebu vzrostly o 33,5 %, a to díky tomu, že vratka spotřební daně z minerálních olejů začala být v roce 2017 poskytována i na živočišnou výrobu.

Nejvyšší průměrná hodnota provozních podpor na hektar zemědělské půdy byla v roce 2017 v rámci výrobní specializace produkce mléka 16,1 tis. Kč/ha. V rámci tohoto VZ je nejvyšší zastoupení PPO s bioplynovými stanicemi.

Přidaná hodnota a důchod ze zemědělské činnosti (zisk, ztráta)

V rámci Standardního výstupu jsou přidaná hodnota a důchod jedněmi z nejdůležitějších ukazatelů ekonomické situace podniků. Ekonomické výsledky byly ve sledovaném roce ovlivněny především nepřízní počasí, což mělo za následek nízké hektarové výnosy nejvýznamnějších plodin a pokles rostlinné produkce. Tento pokles byl však kompenzován nárůstem cen živočišných komodit.

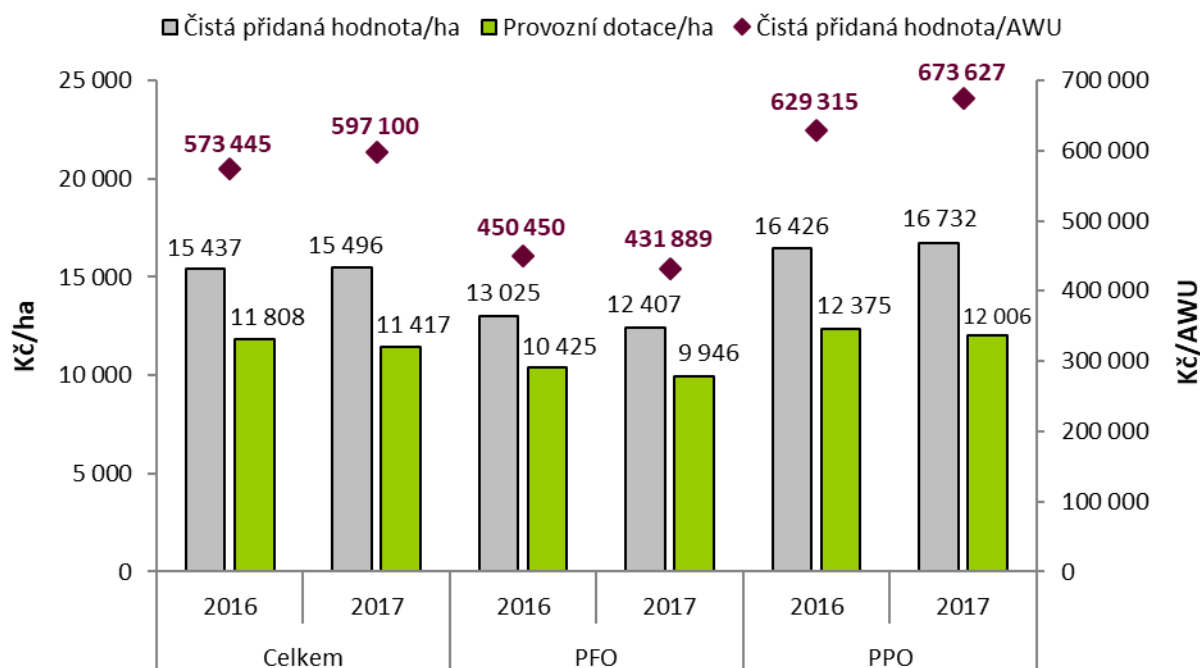
Hrubá přidaná hodnota zůstane po odečtení výrobní spotřeby a daní od celkové produkce a provozních dotací. Meziročně zůstala téměř na stejné úrovni jako v předchozím roce, dosáhla hodnoty 20,4 tis. Kč/ha. Z pohledu právních forem došlo u podniků fyzických osob k mírnému poklesu (o 3,8 %), z důvodu poklesu celkové zemědělské produkce, naopak u podniků právnických osob se hrubá přidaná hodnota mírně zvýšila (o 1,7 %).

Čistá přidaná hodnota je ukazatel náhrady všech produkčních faktorů (půda, kapitál a práce) vlastních i externích. Rovná se celkové zemědělské produkci s přičtením provozních dotací a odečtením výrobní spotřeby (přímé náklady a ostatní věcné náklady) a odpisů. Je to tedy ukazatel ekonomické výkonnosti podniku, musí pokrýt mzdy, nájmy a úroky a vyrovnat vlastní faktory produkce.

Vzhledem k tomu, že celková zemědělská produkce, výrobní spotřeba i provozní podpory a dotace za celý soubor sledovaných subjektů mírně poklesly a odpisy zůstaly téměř nezměněny, zůstala i čistá přidaná hodnota meziročně téměř na stejné úrovni, zvýšila se o 0,4 % na hodnotu 15,5 tis. Kč/ha. V rámci právních forem byl trend stejný jako u hrubé přidané hodnoty, tedy pokles na hodnotu 12,4 tis. Kč/ha u podniků fyzických osob a mírné zvýšení na hodnotu 16,7 tis. Kč/ha u podniků právnických osob. Mezi sledovanými výrobními specializacemi na tom byly nejlépe podniky VZ produkce mléka (nárůst o 26,9 %) a smíšená výroba (nárůst o 7,8 %). U podniků VZ polní výroba a chov skotu, ovcí, koz a ostatních zvířat ZOP došlo k poklesu čisté přidané hodnoty.

Čistá přidaná hodnota přepočtená na roční pracovní jednotku (jednoho pracovníka) za celý soubor sledovaných podniků se vůči předchozímu roku mírně zvýšila o 4,1 % na 597,10 tis. Kč/AWU, a to také díky mírnému meziročnímu snížení pracovní síly (počtu AWU) při téměř stejné úrovni celkové zemědělské produkce. Z hlediska výrobních zaměření byla nejvyšší hodnota ČPH/AWU v rámci VZ produkce mléka 641,65 tis. Kč/AWU, a naopak nejnižší ve VZ chov skotu, ovcí, koz a ostatních zvířat ZOP 487,77 tis. Kč/AWU.

Čistá přidaná hodnota, provozní dotace - soubor FADN celkem

Zdroj: Šetření FADN CZ

Důchod ze zemědělské činnosti získáme po odečtení mzdových nákladů, nájemného a placených úroků od čisté přidané hodnoty a po přičtení investičních dotací. Vyjadřuje kompenzaci fixních faktorů produkce podniku (práce, půda, kapitál) a vyvážení podnikatelského rizika (zisk/ztráta). U podniků fyzických osob je v důchodu zahrnuta také odměna neplacených pracovníků.

Meziročně došlo v souboru podniků celkem k nárůstu důchodu o 4,1 % na hodnotu 5,2 tis. Kč/ha. Z hlediska právní formy podniků došlo k nárůstu u podniků právnických osob o 14,6 % na 3,5 tis. Kč/ha, zatímco u podniků fyzických osob se hodnota důchodu snížila o 2,7 % na 9,6 tis. Kč/ha, a to kvůli poklesu čisté přidané hodnoty. Z pohledu výrobních zaměření došlo k největšímu nárůstu hodnoty důchodu u podniků zaměřených na produkci mléka, a to na 9,3 tis. Kč/ha. Nejhuře na tom z hlediska důchodu ze zemědělské činnosti byly podniky z VZ polní výroba s průměrnou hodnotou 4,0 tis. Kč/ha.